

СЕЉАК.

Пожаревац.

15. АПРИЛА.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ

ЗА ЦЕЛОКУПНУ ПОЉСКУ ПРИВРЕДУ И КУЋЕВНЕ ПОТРЕБЕ.

Година X.

1880.

ГОДИШЊА ПРЕДПЛАТА:
за Србију 8 динара.

ВЛАСТНИК И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:
Др. БОРЪЕ РАДИЋ.

ГОДИШЊА ПРЕДПЛАТА:
за Аустро-Угарску . . . 4 фор. а. вр.

„Сељак“ излази сваког 15. и 30. у месецу на читавом табаку. Овогодишњи предплатници добивају на дар велику слику: „НАЈПЛЕМЕНИТИЈЕ ВРСТЕ КОКОШАКА“.

Број 7.

ПРЕДПЛАТА СЕ ШАЉЕ:
из Србије: Уреднику „Сељака“ у Пожаревац,
из Аустро-Угарске, Босне и Херцеговине: књи-
жари Браће Јовановића у Панчево.

Шта нам треба за унапређење земљорадње?

Ја не знам има-ли народа, где би се више које-чега предлагало него-ли у нас. Листови су нам пуни различитих нових мисли и основа; сад се јавља с овога, сад опет с онога краја наше дичне домовине глас: како би се дала унапредити наша земљорадња и привреда и тиме дало помоћи нашој невољи и нашем сиромаштву; јер, ми смо у срећној земљи, али смо сиромашни. Код нас има много добре воље и искреног настојавања, ал има и довољног сиромаштва, па незнамо како да из њега изгасимо.

Најглавнију цел̃ нашега газдинства морамо ми тражити у што већој користи из нашег земљишта. Разумним поступањем при обрађивању оранице, а помоћу природних сила, може земљоделац постићи красне успехе и знатне користи, као награду за свој труд и издржљивост.

Али цјели привреде наше воде нас и даље, чим бацимо поглед на наше газдовање с гледишта друштвеног.

Потражимо-ли у напредку како појединих народа, тако и у целом човечанству ону црвену нит, која се провлачи преко њиховога развитака, наћићемо, да је материјално блага-стање управо основ свега напредка; оно је главни услов срећи и просвети и народима и целом човечанству.

Па и у нас је тако: од напредка у земљоделству и газдинству у опште, зависи наше благаостање и наш опстанак. Да је то запета тако, увериће се свак, ко уважи земљорадњу с гледишта материјалног и ко посвети довољну пажњу у земљорадњи напреднијим земљама.

Вешта и радина рука напреднога земљорадника претвара за кратко време коровом и трњем зарастлу дивину у најбујније лугове и воћњаке, у плодна поља и пићне ливаде. Сравнимо-ли газдинско стање онога народа, који на ниском ступњу земљоделског напредка стоји, с оним у земљоделству напреднијим народом, одма ће нам у очи пасти огромна разлика у свима њиховим одношајима; јер, док напреднији народ за посведневно растеће по-

требе налази и посведневних извора за до-ходке, — то народ, који је у газдовању за-остао, има пред собом свуда огромно благо, па, или незна за њега, или не може до њега да дође.

Но да говоримо још јасније и да управо претом покажемо што хоћемо: да сравнимо нашу Србију са земљама где земљорадња цва-ти; да сравнимо душевни напредак њихов с нашим; да сравнимо брзину, којом се свака напредна мисао онде оствара — са спорашћу и тешкоћама, којима то у нас бива, па ћемо одма увидети потребу, и то силну потребу привредних поправака у сваком огранку од најнижега слоја наших привредника, све до највишега.

Сваки иоле изобразен домаћин зна, да су у газдовању највише напредовали Енглези, Французи и северо-Американци, и да се управо њима имамо захвалити за сваки ко-рак, којим је на том пољу свет напред ко-рачно.

А најзанимљивије је свакако упознати се с појединим оним велеумовима, који су се на том пољу отликовали; у њима баш видимо на неки начин носиоце те врсте напретка. Кад се упознамо с многим обртима, што су у ово последње доба оживили, уверићемо се, да је енглеска земљорадња силно напредовала и нај-више се примакла савршенству, као што то хиљадама онде зготовљених машина и оруђа, за лакше и успешније обрађивање земљишта, показуј и посведочавају.

А кад потражимо узрок том знатном на-предку, одговориће нам се, да се је енгле-ски, француски и америкашки пољопривред-ник окупао већ давна онога глупога правила, које Србим изражава пословицом: „Плете ко-тац као и његов отац“, — већ он пријања уз данашње напредне заседе, које се оснивају на искуством потврђеној науци, јер је он прија-тељ напредку и ова његова настојавања иду за тим, да своје газдовање употребом најва-љанијих средстава подигне.

А сад пођимо мало даље и обазримо се на најближу прошлост, па онда на данашње наше привредно стање.

Угодан положај, климатички одношаји и плодовито земљиште јамчи нам, да би Србија могла заузети лично место у колу занета у земљорадњи напредних земаља.

Зашто, и с којих препрека није до сада

Србија у земљорадњи напредовала једнаким кораком, као што напредоваше неке од наших суседних покрајина? — о томе би било су-више расправљати, јер препрека је било много и разних, а већином онакових, које неспадају у наш делокруг, да их ми расправљамо.

Није чудо, што је наш сељак и у опште земљоделац много уздржљив, те се чврсто држи старих обичаја, који су с усне на усну до њега дошли, па не мари да се упознаје с новим справама о којима се није својим очима уверио да су ваљане и успешне.

Још се наш народ није подпуно осовио на своје ноге, он је још непрестано у неком прелазном стању, у ком земљораднику недо-стаје ни воље ни мара за ваљан и одважан рад. Наше сељаке, ту огромну масу народа, треба непрестано са стране подтицати и овде се навлаш отвара просветљеној влади про-страно поље, да неуди народ из дремежа про-буди. Поједини човек слабо ће што успети моћи, он се може највећма упрети, али није сигуран да ће успети, а ништа несубија по-лет радном и одушевљеном човеку толико, колико неуспешност његовога рада. Наравно да ни влада ни друштво, ма какво оно било, не може одклонити све сметње и недостатке, јер се само постепено даду увести спасоно-сне реформе и савршенство.

Пре свега требало би нам пространих и добрих аграрних закона, јер су они темељ сваком пољопривредном напредку.

Даље треба и о том радити, да и у на-шем народу оживи дух удруживања. Без тога се нигде није ништа велико извело, а признати морамо, да је тога духа у нас Срба врло мало. Узајамно неповерење трује корен сваком већем подухвату, коме треба сложних сила.

Нами треба и добрих баштинских књига, које ће нам у свако доба најверније показати стање наше имаовине. С њима не можемо ни себе ни другога преварити како стојимо; ту нам бројеви дају на длан најчистију истину.

Новчани заводи ретко је у нас цвеће, до ког могу само неки срећнији да дођу, а не-уком сељаку остају „зеленаци“, који га на најнемилостивији начин доводе у „презадужено стање.“

Да би могли стварно подићи пољску при-вреду, не треба нам се обазирати само на земљорадњу, него и на обрт (индустрију), јер

је то двоје у тесној свези, па с тога не може бити без угодног напредка у обојој струци, материјалнога напредка.

Зраци тога благотворнога светла треба да допру колико у кућу најимућнијег газде, толико сразмерно и у кућу најсиромашнијег сељанина, да буде на тај начин напредак општа потреба и општа корист.

Начела напреднога газдовања имао би сваки учитељ улити у главу својим ученицима; та први је корак к поправци свега што не ваља, свест и вера: да то не ваља, јер чим се је ко о томе заиста уверио, одма тражи нешто боље и савршеније. Тако на пример, чим се увере ученици, будући домаћини, да им не ваља досадања небрига, радо ће прихватити напреднији начин газдовања, ког им учитељ разложио и живим примером потврдио буде. Зато би баш и требало дотично надлежатељство да гледи, да учитељи изађу из учитељске школе подпуно вешти у газдовању, а као дејствителни учитељи да овај предмет свом нажњом и бригом у школи предају. Пошто су учитељи наши у опште слабог материјалног стања, то би требало да им дотичне општине из општинеке касе набаве пољопривредне списе које имамо, исто тако и овај лист, у ком се својим чланцима састају сви најумнији пољопривредници, и саопштавају на тај начин начела и искуства своја и на гласу туђих пољопривредника. Но почем у нас треба за свако добро и напредак увек нудкања и налога „од озго“, требало би општинама препоручити, да и „Сељака“ за своје школе држе, а „Сељак“ је за кратко време поповљеног свог излажења по садржини својој показао, да је такове препоруке достојан лист.

У напреднијим земљама има за обучавање у земљорадњи и њеним огранцима тако званих „напредних течаја“, где се одраслој младежи држе пољопривредна предавања. Ово би се дало, особито у мањим варошицама и код нас завести, јер изван непосредне користи за слушаоце, настала би одатле и друга корист у томе, што би и остали свет увидно, да и пољској привреди треба науке и знања, па да није сваки онај одма и добар пољопривредник, ко уме да креће плугом и да маше мотиком.

На свршетку не могу да неспоменем она најјача и најуспешнија средства газдинског

образовања, а та су средства — *ратарске школе* или *ратарнице*. За стварно образовање масе нашега народа, ове су школе најпотребније.

Главни услов умном и напредном газдовању тај је, да земљорадник тачно и подпуно познаје све оно, што гаји и обделава, а данашњи напредни век нагомилао је у том силних захтева. Неопходно је нужно, да што више сељака посјеђују ратарске школе. У њима се изображавају младићи не само књижки, но поглавито практички. А на што би и било о овоме даље трошити речи? Данас неће и не може нико опоречи важност ратарских школа. Зато су овакове школе нашој иначе благословеној Србији врло потребне, јер постојећа „Земљоделско-шумарска школа“ по данашњој својој суштини не одговара потребама нашим, а она сама неби ни довољна била, да потребе наше у реченом смислу подмири, јер она обучава младиће у вишим наукама, но што је огромној маси нашег земљорадничког народа нужно.

Још су веома користна средства за ширење здравих пољопривредних начела: *јавна предавања*. Јер, сви знамо и признајемо, да жива реч много више на човека делује и пријања но најбоља књига и часописи. Но не мислим ја овде то, да не треба нашем народу давати пољоприведне књиге и часописе, јер то му је данас једини извор, одакле може за своју корист што прити. Популарно написане пољоприведне књиге откривају пољопривреднику неоцењено сакривено му благо, оне му раширују круг његовог знања и искуства, оне га изводе из тесних граница његовог завичая у даљи свет, куда он сам неби никада приспео да види како се на другим местима газдује и привређује. Новине му допосе вести о новим проналазцима, о успеху разних покушаја и свему оном, што у корист његову смера.

И овако сам у кратко нацртао своје мисли о унапређењу наше земљорадње, а не да се затајати, да нам је унапређење од преке потребе. Не велим ја, да нема у Србији мислећих и напредних домаћина, брижног и марљивог свештенства, добрих и радних учитеља, који сви настојавају да учењем и опитима надокнаде оно што нам недостаје, али није довољно да то чине поједини; масу народа

ваља пробудити, поучити, на рад потерати, и на тај начин напунити ову лепу земљу блага и напредка, и у то име: Боже нам помози!

Лала.

(с 2 слике).

Лалино је отаџина Азија и јужна Русија. У лале носи свака стабљика по један повећи цвет, који је састављен из 6 листова, који представљају или усправљено звоно или правилну чинијцу. Цвет је врло разне боје, па или је просто жут, црвен, бео, вишњев, румен, љубичаст итд., или је у разним бојама правилно или неправилно изшаран. Само чисто плаве боје нема у лале.

Лалу, у које је корен *лук*, садимо или гомилеце у разним бојама, или је садимо по ивици и опасујемо њоме друге леје. Некада је била лала „помодно цвеће“, које се скупо плаћало, а у новије доба морала је она уступити места другом разном цвећу, али зато остаје лала, нарочито ниско растећа, једно од најглавнијег пролетњег цвећа, и ништа лепше није видети, као лепо и с укусом састављену групу разнобојне лале, нарочито ко је вешт да таку групу по разним бојама и по висини лепо построји.

Проста једнобојна лала.

Проста шарена лала.

Од свега лучастиог цвећа лала је једина, која има највише врсти, јер ни једног цвећа немамо данас у 500 врсти. Лале има просте и пуне (дупле), ране и доцне лале. Нико нека непомисли да има у тим врстама неких подметутих измета; не, по суто научно испитане, у бојама и склопцвету сталне врсте, које се у својим својствима не мењају. Има и данас лале, од које љубитељи по 5 до 6 форинти за један лук плаћају.

Цела фамилија лале састављена је из следећих главних врста:

1. *Баштенска лала* (*Tulipa Gesneriana*).
2. *Миришљава лала* (*Tulipa suaveolens*).
3. *Сунчано око* (*Tulipa Oculi-solis*).
4. *Турска лала* (*Tulipa turcica*).
5. *Рана лала* (*Tulipa praesox*).
6. *Дивља лала* (*Tulipa sylvestris*).
7. *Персијска лала* (*Tulipa persica*).
8. *Клузиус-ова лала* (*Tulipa Clusiana*).
9. *Грејгова лала* (*Tulipa Greigi*), с дуплим и простим и разно бојаним цветовима.

Лала је тврде природе и успева скоро у свакој баштенској земљи без икакве неге. И заиста није ништа простије од њене неге, ако

ништа друго нећемо од лале, до само њен цвет. Али ако хоћемо да гајимо већи број лала, а међу њима да буду и благородније, скупље врсте заступљене, с обзиром на све мале и разне појединости, као на висину, боју итд., које прави љубитељ од његових тако омиљених биљака зактева, онда је необходимо нужно да се при гајењу лале следећих правила држимо.

Сваки је положај за неговање лале угодан, само ако је отворен и сунчан. Ми ћемо међутим наћи неке извесне тврђе врсте где у сасвим неугодним околностима расте, па и између жбунова скривене где цветају и прилично се добро држе. Увек је пак југоисточни и југозападни положај за добро успевање лале најбољи.

Земља мора бити здрава и пропустљива, а влажне леје треба мало узвисити да буду суве, јер у влажној земљи труну лалини лукови. За добро успевање лале најудеснија је блага, трошна и јака, више псковита но глинаста земља. Но ако не можемо земљу бирати, онда је бар морамо онаку каква је поправити, па ако је одвише глинаста (смољница) додати јој песка, а ако је сув песак, додати му мало чвршће земље да буде чвршћа итд. За лалу треба ђубрити само у највећој нужди, па и онда само с тако сгорелим говеђим ђубретом, које изгледа као земља. Незгорело ђубре више би шкодило но што би користило. Пре но што приступимо самом сађењу, треба земљу добро прекопати и уситнити и од камења и цигаља је очистити.

Неки приуговљавају леје за лале од сасвим просејане земље, коју нарочито мешају, а та се смеша састоји из добре баштенске земље, сгорелог говеђег ђубрета, шумске земље и песка. У томе има сваки свој рецепт. Међутим треба то знати, да у одвише јакој земљи хоће лала да се изметне и чистоту своје боје да изгуби. (Свршиће се).

Наши непријатељи.

2. ЖИТАРКА.

(СА 4 СЛИКЕ).

Сл. 1.

Сл. 2.

Сл. 3.

Сл. 4.

Житарка, којој је научно име *Tipula tritici*, и коју наша 1. слика у увећаном облику показује, јер јој је права величина као онај мали крстић с леве стране доле, указује се од друге половине месеца Маја до Јула, и у том времену увек пред вече гомилама леће, па и у исто доба леже своја јајца у пшеничном, ражном, јечменом итд. класу. Често можемо наћи на више женки, где на једном истом класу легу јајца у плеви још сасвим мекане плоднице. У класје, у ком се зрно већ развило, не носе више јаја, јер се ситне гусенице, које се за неколико дана из јаја излегу, само млеком младога зрна ране.

На једном зрну наћићемо по пет и више тих гусеница, а кад кад и по двадесет (Слика 2.), услед чега или остане класић празан, или се зрно смежура и унакази.

Ситне беле гусенице (Слика 3.), потребују само осам дана да се подпуно развију и усаврше, па у том стању пожуте. Подпуно развијене само су 10 милиметара дугачке. Меурићи у којима живе, такођер су жути.

Развијене гусенице (Слика 4.) или се спусте с класа доле на земљу и под земљу увуку, или остану гомилице у класу и с овим се устоже. Даље се развијају идућег пролећа и учауре на кратко време пред подпуно развиће саме житарке.

Штета, коју може ова мушица да учини, доста је голема, кад је бивало случајева, да по половину рода сатре, и то нарочито у влажним годинама.

Као средства против житарке препоручује се што раније преоравање стрњике одма после жетве; сагоревање оне ситне плеве, која се при решетању пшенице одваја; раније или

доцније сејање, удешено према времену кад житарка леће и на послетку стресање саме житарке с класја у време кад седа да јаја леже.

Нешто о мужи.

Краве муземо два или три пута преко дана и то треба учинити вешто, пажљиво и правилно.

Давнашњим искуством уверисмо се, да је млеко водникасто кад се три пута на дан музе, а да је гушће, кад се само два пута музе.

Три пута можемо само онда музти, кад имамо доста пиће да их добро ранимо. У које их доба најбоље ранимо, онда их и муземо; јер онда, кад имају краве пред собом мекња, прекрупне итд., онда и највољније млеко пуштају.

Благо и уљудно обхођење за време муже и с тога је нужно, да крава млеко незадржава и да се „не вура“ — не баца. Има врло доброћудних крава, које врло лако пуштају млеко, па ако се такове при мужи „вуре“ и млеко проспу, томе ће за цело бити музња узрок, што је краву при мужи ма у чем повредила.

Сису треба целом руком ухватити, а не само једним или двама прстима и палцем, јер се тако теже музе и крава чакљика; треба музти по две сисе на једанпут и полако хватати увек по две супротне.

Треба музти брзо и све дотле, док у сисама не буде више ни капи млека.

Последње је млеко најдебље и најбоље; с тога га баш и не треба неизмузеног у времену оставити. Ако се добро неизмузе сво млеко, онда није само штетно за доидуће млеко, него се у овоме измузују и комадићи угрушаног заосталог прошлог млека. Овако млеко треба одвојити од доброга млека.

Одма после муже треба млеко процедити, да се све оно одвоји што чистом млеку не припада, па га онда оставити на неко *ладно* место и у опште га не треба много мућкати чешћим пренашањем с једног места на друго, јер се тиме лако уквари.

Нешто о ђубрету.

Мноштво и ваљаност ђубрета зависи од ране којом стоку ранимо, од простирке коју под стоку простиремо и од начина како с ђубретом поступали будемо.

Обилнијом раном рањена стока даје и више ђубрета, а добра рана и боље ђубре. Од угојене стокe избачено ђубре више вреди по од мршаве. Уз једнаку рану вреди ђубре од рањених волова више, по од музара крава. Ђубре од рањене стокe има тим већу вредност, што год више једе та стока зрневља и добрих трошина. Житко ђубре, н. пр. пиштивина, дејствује одма у почетку јако, али му снага траје само једну годину. Фришко, не сагорело ђубре, не упливише јако прве године на пођубрен усев, али му снага траје дуже времена; а ако је ђубре сагорело, зрело, онда дејствује брже, те га и биљке брже усвајају.

За простирку је врло добра слама, јер она у својим шупљим стабљикама врло добро држи мокраћу (пиштевину), која избацину засићује и маснијом чини.

Ђубре треба смештати на добро уређено ђубриште, али још боље у јаму, која је на дну добро патосана и са стране добро озидана, да не може нигде да пропушта мокраћу. У добро уређеним стајама, налази се ђубриште у самој стаји, одма иза простора, где стоји стока. Ту ђубре није тако много изложено упливу ваздушном, те се не смањава ни по обиму, ни по тежини. Где је ђубриште изван стаје, треба пре свега одстранити придолазак воде, која би могла са стране на ђубриште придолазити. Врло је добро, да се око ђубришта засаде хладовита дрва, да се ђубре на тај начин заштити од сунчане пренеке, а још је боље, да је ђубриште кровом покривено, јер се на тај начин заштићава и од кише, која ђубре сплаче и слаби, а и од сунчане пренеке, која ђубре нагло исушује. Да ђубре одвећ нагло не сагорева и да неуплесниви, треба да буде у јами и на гомили равно наслагано, да је увек добро збијено. Где се пиштивина заједно с балегом добро справља и где се ђубре чува да неизветри, ту може бити и од саме оне пиштивине која је у њему доста влажна; ако-ли му узтреба још више влаге, онда га треба преливати пиштевином, ако је где на страни има, а у недо-

статку пиштевине и водом. Да буде што чвршће сабијено ђубре, треба га почешће набојом или маљем набијати.

Ђубре се знатно смањава, ако је сувише изложено упливу ваздушном. *Вилтроа* наводи о томе следећи пример: „Ја сам месеца октобра метнуо у једну добро озидану јаму 1000 килограма фришког ђубрета; ту сам га чврсто сабио и онда јаму покрио. Исти дан сам дао наслагати на отвореном ваздуху правилну и чврсто сабијену гомилу од истога ђубрета и у истој количини. Три месеца после тога измерио сам и једно и друго ђубре. Оно у прикривеној јами није ништа изгубило, а оно под ведрим небом смањало се у половини“.

Зашто неке кокошке „носе“ често јаја без љуске.

Кад знамо да кокошка има довољно кречних твари на расположењу, које су нужне за образовање оне тврде љуске на јајету, па ипак носи јаја с меком кожицом, — томе онда мора да лежи узрок у нечем другом и то у прерађивању. У том случају довољно је да се кокошки дадне мање ране; а ако на јајету нема ни оне танке кожице, онда треба кокошку од петла одвојити да више не носи. — Таковим кокошкама у опште, добро је давати с раном заједно истучених љусака од јаја, или малтера, а некоје слабе кокошке и саме то траже да једу.

Овом злу може да буде још и узрок небична раздраженост младих петлова (кокота), који имају особиту вољу на извесне само кокошке, па их непрестано „расте“, па услед тога себе слабе, а кокошки силом навуку безђутност и слабост у јајњаку.

Oertel, чувени немачки кокошар, препоручује за кокошке, које мека јаја носе, следеће средство: „Треба узети кокошку за ноге и заљуљати је неколико пута тамо и амо“. Даље вели: „како то љуљање дејствује на образовање тврде љуске на јајету, незна се, али је на искуству осведочена истина, да је средство ово у сваком скоро случају помогло“.

— **Златне оквире** можеш најбоље очистити, кад замочиш комад црнога лука у чист шпирит, или јаку ракију, па тме упрљана места утреш. Прља ће нестати, а позлати неће ни мало шкодити. Ово се разуме за оквире с правом позлатом.

— **Кукуруз у место кафе.** У средњој и северној Немачкој употребљују многе грађанске фамилије кукуруз у место кафе. Они кукуруз прже, мељу и са нешто мало кафе измешају и уверавају, да је то, не само врло добро, но и здраво пиће, нарочито за децу.

— **За кисео купус** најбоље су каце од брезовог дрвета, јер га ово дрво сачува и од прекиселења.

— **Да вреће дуже трају.** Да вреће дуже трају, скувај 1 килограм *растове штавине* (што кожари штаве или чине коже) у 14 килограма воде, натопи вреће у ту воду, па их остави да 21 сата у тој води престоје; после тога времена извади их из те штавине и испери у чистој води и осуши. Растова штавина увуче се у она кудељна па ланена влакна и вреће буду услед тога као кожа трајашне.

— **На основу вишегодишњих посматрања** дознало се: да ће наступити лети лепо, а зими ладно време, ако месец ступи у нову четврт између 4 сата после подне и 2 сата ујутру; ако пак мена месеца наступи између 2 сата ујутру и 4 сата после подне, онда ће бити време променљиво, нарочито ако дуне југоисточни или југозападни ветар. Најсигурније пак можемо на лепо време рачунати, ако месец ступи у нову четврт два сата пре, или два сата после поноћи.

— По једној бележци „*Pract. Landw.*“ а не шкоди одкидање **лишћа с купуса**, ако се с јесени већ кида; шта више, вели исти лист, брзо ће се то одкинуто лишће другим дорашћујућим надокнадити. Кад би се ово заиста обистинило, онда би се могли на врло прост начин опростити прождрљивих гусеница.

— **Др. Либиг** опомиње домаћице на то, да *пржено и самлевено семе од шаргле*, даје врло снажно мирисљаво пиће, које се у место кафе пити може и које се од најбоље Мока-кафе тешко разликовати може. И то се још мора приметити, да ово семе има јаку лековиту снагу.

— **Цвеће у лонцима** (саксијама) које је случајно промрзло, може се опоравити, кад га одма после мраза ладном водом — што ладнија то боља — добро попрескамо и кроз 24 сата на неко ладно, мрачно место склонимо. Промаје не сме на том месту бити.

С М Е С И Ц Е.

* **Лажна јаја.** У Америци свашта може да буде, па и лажних — вештачких — јаја. Тако јављају из Њујорка, да тамо има сада фабрика, у којима у велико фабрикују лажна јаја. У једној такој фабрици има на једној страни грдне дворане, неколико великих бакарних котлова, који су пуни с неком густом, лепљивом, жутом смесом, коју један човек једнако меша, и то је вештачко — лажно — жуманце. На противној страни те дворане праве опет у таким котловима вештачко беланце. Љуску граде од неке беле смесе и надувају је дуваљком, од прилике онако, као кад деца надувају мејуре од сапунице. Те љуске, у спољашњем облику јајета, суше у топлој пећи, а затим их напуне најпре вештачким беланцетом, па онда усну вештачког жуманцета и допуне даље опет беланцетом. Малу рупицу, кроз коју јаје пуне, залепе белим цементом, па је онда готово „вештачко“ јаје, које се, по спољњем изгледу не може никако разликовати од правог јајета. Ова јаја немају у себи никаквих хранећих честица, него су, шта више, шкодљива здрављу.

* **Ратарница у Кааден-у** (у Ческој). У „Landwirth“-у што излази у Липиску читамо у 10. броју на страни 39. ово: „Сваке године долазе све више и више посетилаца у нашу ратарницу, а то је јасан знак, да је она добро устројена и добро руковођена. Патронат ове школе одрешно је заузимљивој управи руке и она ништа не штеди и ствара нове кредите, само ако ти издаци смерају на унапређење школе и на стварно образовање ђака, који у то школу долазе, да се науче свом будућем занимању. Код управе неужива ни један предавач ванредне наклоности, макар се то које струке тичало, — сви су овде једнаки и уживају код нашег велештованог управитеља г. дра *Шнајдера* једнаке љубави. Управа ради све у договору с телом професорским и никад се од њега не одваја; врата управина стоје сваком наставнику без разлике у свако доба отворена, па то и јесте главна чињеница онако сјајних резултата. Управитељ саставља сваке године извештаје о раду и стању ове ратарнице, из којих може сваки видети шта се овде ради. — Течај траје две године, а школа је *богато* снабдевена са свима учебним средствима тако, да наставници никад не иду на своја предавања, а да собом непонесу оно, што би за очито објашњење њиховог предавања нужно било, па и најмање ситнице. То је баш и најнужније оваковим реалним школама. — Осим тога има при школи лепо угледно имање и опитно поље, које ђаци обрађују са нарочитим економом и баштованом, по упутству дотичних предавача. — Ђаци изађу из ове ратарнице подпуно зрели и способни да могу сами независно

да управљају својим имањем, или да могу мања имања закупљивати

К. Фишер“
парох.

Ми смо пуно уверени, да би на овај начин устројене ратарнице и нашим данашњим приликама најбоље одговарале.

Уред.

* **Голем во.** Американске новине „Town and Country Journ.“ саопштавају својим читаоцима вест о неком волу, који је до данас као најтежи и најкрупнији познат. Тај во, ког не давно у Новом Сесланду продадоше, био је тежак 3948 фуната; мерио је у висину 6 стопа и 11 палаца, а у дужину 11 стопа и 9 палаца; обим груди био му је 9 стопа и 10 палаца, а ширина у санима 2 стопе и 11 палаца. Тај во беше 8 година стар. Године 1873. беше у Единбургу изложен један во, који тежаше 3240 фуната, и њему се онда чуђаше цео свет, а ево сада још и тежег.

О Д Г О В О Р И.

- Г. Е. Г. у Бер. Понекаму признаницу послали смо Вам.
Г. Дан. Гаар. у Х. Добићете.
Г. Ал. Х. у С. Ствар је свршена.
Г. Јов. Иљковићу тр. у Фаркаш. У след Вашег питања за „вилну косицу“, ми ћемо у идућем броју донети чланак о томе, а за мраве можемо вам то рећи, да немамо поузданог средства, кад се они у расаднику у већој гомили укажу, до једино то, да им ходнике њихове с јаким дуванским (кључалим) цеђом прелијемо; или да им поспемо по њиховим путовима са шећером измешаног *белог сичана* (нека Вам који лекар проиште), да их тиме отрујемо; или им пронађите гњезда, па у њих сипајте врелу цеђ од обичног пенела. То су нам као најрадикалнија средства.
Г. Љуб. Н. С. у К. Није за наш лист.
Г. Јов. Јов. у Ч. Обратите се непосредно „Друштву за пољску привреду“, јер ми не стојимо с тим друштвом ни у каквој свези. „Друштво“ то набавља свакоме што жели, па ће и Вама као своме члану. Ми смо радо набављали нашим пријатељима све што им је требало, али смо у том послу искусили много неприлика, мржње, суђења и излишних трошкова — то нам је била у многим случајевима „жвала“, па с тога смо тај непријатан посао сасвим напустили. Ми Вам дајемо адресе поузданих фабриканата и трговаца, па се обратите Ви сами непосредно на њих уз нашу препоруку.

Умољавамо

г. г. предплатнике нашега листа, да се с рекламацијама за недобивене бројеве изволе непосредно нама обраћати, ма да су се они ма где предплатили.

Уједно поново јављамо: да од броја 2. 3. 4. и 5. немамо више.

У Пожаревцу.

Уредништво „Селџака“.